SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (peti senat)

z dne 26. junija 2008 *

V zadevi T-94/98,

Alfonsius Alferink, stanujoč v Heetenu (Nizozemska), in 67 drugih tožnikov, katerih imena so navedena v prilogi, ki sta jih sprva zastopala H. Bronkhorst in E. Pijnacker Hordijk, nato H. Bronkhorst, E. Pijnacker Hordijk in J. Sluysmans ter nazadnje E. Pijnacker Hordijk, odvetniki,

tožeče stranke,

proti

Komisiji Evropskih skupnosti, ki jo zastopa T. van Rijn, zastopnik,

tožena stranka,

zaradi zahtevka na podlagi člena 178 Pogodbe ES (postal člen 235 ES) in člena 215, drugi odstavek, Pogodbe ES (postal člen 288, drugi odstavek, ES) za povračilo škode, ki so jo domnevno utrpele tožeče stranke, ker naj bi Komisija s sprejetjem Uredbe (EGS) št. 1033/89 z dne 20. aprila 1989, s katero je bila spremenjena Uredba (EGS) št. 1546/88 o načinu uporabe dodatnih dajatev iz člena 5c Uredbe Sveta (EGS)

* Jezik postopka: nizozemščina.

št. 804/68 (UL L 110, str. 27), ki ni jasno in natančno določala, da je treba pridelavo mleka nadaljevati na prvotnem gospodarstvu SLOM, kršila načelo pravne varnosti,

SODIŠČE PRVE STOPNJE
EVROPSKIH SKUPNOSTI (peti senat),

v sestavi M. Vilaras, predsednik, E. Martins Ribeiro (poročevalka) in K. Jürimäe, sodnici,

sodni tajnik: J. Plingers, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 25. septembra 2007

izreka naslednjo

Sodbo

Pravni okvir

1 Uredba Sveta (EGS) št. 1078/77 z dne 17. maja 1977 o uvedbi sistema premij za netrženje mleka in mlečnih proizvodov in za preusmeritev mlečnih čred (UL L 131, str. 1)

je določila izplačilo premije za netrženje ali premije za preusmeritev za pridelovalce, ki so se zavezali, da v petletnem obdobju netrženja ne bodo tržili mleka ali mlečnih izdelkov ali da ne bodo tržili mleka ali mlečnih izdelkov in da bodo v štiriletnem preusmeritvenem obdobju svojo mlečno čredo preusmerili v čredo za zakol.

2 Pridelovalci mleka, ki so sprejeli obveznost netrženja na podlagi Uredbe št. 1078/77, se ponavadi imenujejo „pridelovalci SLOM“, ta kratica pa izhaja iz nizozemskega izraza „slachten en omschakelen“ (klati in preusmeriti), s katerim so opisane njihove obveznosti v okviru sistema netrženja ali preusmeritve.

3 Z Uredbo Sveta (EGS) št. 856/84 z dne 31. marca 1984 o spremembi Uredbe (EGS) št. 804/68 o skupni organizaciji trgov v sektorju mleka in mlečnih izdelkov (UL L 90, str. 10) in Uredbo (EGS) št. 857/84 z dne 31. marca 1984 o splošnih pravilih za uporabo dajatve iz člena 5c Uredbe (EGS) št. 804/68 v sektorju mleka in mlečnih izdelkov (UL L 90, str. 13) je bila s 1. aprilom 1984 uvedena dodatna dajatev na količine dobavljenega mleka, ki so prekoračile referenčno količino, ki jo je bilo treba določiti za vsakega odkupovalca v okviru skupne količine, zagotovljene v vsaki državi članici. Referenčna količina, izvzeta iz dodatne dajatve, je bila enaka količini mleka ali ekvivalenta mleka, ki jo je dobavil pridelovalec ali jo je na podlagi formule, ki jo je izbrala država, kupila mlekarna med referenčnim letom, ki je bilo za Kraljevino Nizozemsko leto 1983.

4 Podrobna pravila za uporabo dodatne dajatve iz člena 5c Uredbe Sveta (EGS) št. 804/68 z dne 27. junija 1968 o organizaciji trgov v sektorju mleka in mlečnih izdelkov (UL L 148, str. 13) so bila določena z Uredbo Komisije (EGS) št. 1371/84 z dne 16. maja 1984 (UL L 132, str. 11). Ta je bila razveljavljena z Uredbo Komisije (EGS) št. 1546/88 z dne 3. junija 1988 o načinu uporabe dodatnih dajatev iz člena 5c Uredbe št. 804/68 (UL L 139, str. 12), katere namen je bil prenoviti uporabljive predpise na zadevnem področju (prva uvodna izjava navedene uredbe).

5 Pridelovalci, ki zaradi obveznosti na podlagi Uredbe št. 1078/77 v referenčnem letu, ki ga je določila zadevna država članica, niso dobavljali mleka, so bili izključeni iz dodelitve referenčne količine.

6 S sodbama z dne 28. aprila 1988 v zadevi Mulder (120/86, Recueil, str. 2321, v nadaljevanju: sodba Mulder I) in von Deetzen (170/86, Recueil, str. 2355, v nadaljevanju: sodba von Deetzen I) je Sodišče Uredbo št. 857/84, kot je bila dopolnjena z Uredbo št. 1371/84, razglasilo za neveljavno, ker ni določala dodelitve referenčne količine za pridelovalce, ki zaradi izvršitve obveznosti, sprejete na podlagi Uredbe št. 1078/77, niso dobavljali mleka v referenčnem letu, ki ga je določila zadevna država članica.

7 Na podlagi sodb Mulder I in von Deetzen I, navedenih zgoraj v točki 6, je Svet 20. marca 1989 sprejel Uredbo (EGS) št. 764/89 o spremembi Uredbe št. 857/84 (UL L 84, str. 2), ki je začela veljati 29. marca 1989, da bi kategoriji pridelovalcev iz teh sodb omogočil dodelitev posebne referenčne količine, ki znaša 60 % njihove pridelave v dvanajstih mesecih pred tem, ko so se na podlagi Uredbe št. 1078/77 zavezali, da ne bodo tržili mleka oziroma da bodo preusmerili vzrejo.

8 Člen 3a(1), točke od a) do d), Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, določa:

„Pridelovalec iz člena 12[, (točka c)], tretja alinea:

[…]

na svojo zahtevo, ki jo vloži v treh mesecih, šteto od 29. marca 1989, začasno prejema posebno referenčno količino, če:

a) ni prenehal opravljati dejavnost v okviru člena 2(3) in (4) Uredbe […] št. 1078/77 ali ni popolnoma prenesel svojega mlečnega gospodarstva pred potekom obdobja netrženja ali preusmeritve;

b) pristojnemu organu za utemeljitev zahtevka dokaže, da lahko zahtevano referenčno količino v celotnem obsegu pridela v svojem gospodarstvu;

c) se zaveže, da bo mleko ali druge mlečne izdelke prodajal neposredno potrošniku in/ali da bo mleko dobavljal kupcu;

d) se glede posebne referenčne količine zaveže, da ne bo uveljavljal koristi od kakršnega koli programa opustitve referenčnih količin do konca veljavnosti sistema dodatnih dajatev."

9 Člen 3a(3) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, določa:

„Če lahko pridelovalec v roku dveh let, šteto od 29. marca 1989, pristojnemu organu dokaže, da je dejansko izvajal neposredno prodajo in/ali dobavo in da te neposredne prodaje in/ali dobave v zadnjih dvanajstih mesecih ustrezajo vsaj 80 odstotkom začasne posebne referenčne količine, se mu ta dokončno dodeli. Če tega ne more dokazati, se referenčna količina v celoti vrne v zaloge Skupnosti […]"

10 Člen 12, točka c), Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, določa, da „se za namene uporabe člena 3a za pridelovalca šteje kmetijski pridelovalec kot fizična ali pravna oseba ali kot skupina fizičnih ali pravnih oseb, katerega gospodarstvo je na geografskem ozemlju Skupnosti".

11 Člen 12, točka d), Uredbe št. 857/84 določa:

„V tej uredbi pomenijo:

d) gospodarstvo: vse pridelovalne enote na geografskem ozemlju Skupnosti, ki jih upravlja pridelovalec.“

12 Člen 3a(1) Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo Komisije (EGS) št. 1033/89 z dne 20. aprila 1989 (UL L 110, str. 27), določa:

„Zahtevo za [posebno referenčno količino] iz člena 3a(1) Uredbe št. 857/84 zainteresirani pridelovalec vloži pri pristojnem organu, ki ga določi država članica, v skladu s podrobnimi pravili, ki jih je določila, in pod pogojem, da lahko pridelovalec dokaže, da še vedno v celoti ali deloma upravlja isto gospodarstvo, kot ga je upravljal ob pridobitvi soglasja iz člena 5(2) Uredbe Komisije (EGS) št. 1391/78 glede zahteve za premijo.

Pristojni organ potrdi prejem zahtevka, preveri, ali so izpolnjeni pogoji, določeni v zgoraj navedenemu odstavku 1, in zabeleži pisne zaveze pridelovalca.

Zmožnost pridelovalca, da pridela zahtevano referenčno količino, se lahko dokazuje zlasti:

– z neposrednimi prodajami in/ali dobavami mleka, ki so bile izvedene od konca obdobja netrženja ali preusmeritve,

– z mlečno čredo na gospodarstvu v smislu člena 1(1)[(b)] Uredbe […] št. 1391/78,

– s površinami, ki so še vedno porasle s travo, in/ali s površinami s krmnimi rastlinami na gospodarstvu, kot izhajajo iz izpeljanega načrta kolobarjenja in sejanja,

– z investicijami iz člena 3, točka 1, druga alinea, Uredbe […] št. 857/84."

13 Pridelovalci, ki so sprejeli obveznost netrženja ali preusmeritve in ki so ob uporabi Uredbe št. 764/89 prejeli „posebno" referenčno količino, se imenujejo „pridelovalci SLOM I".

14 Sodišče je s sodbo z dne 11. decembra 1990 v zadevi Spagl (C-189/89, Recueil, str. I-4539) člen 3a(1), prva alinea, Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, razglasilo za neveljavnega v delu, v katerem je določena izključitev dodelitve posebne referenčne količine na podlagi te določbe pridelovalcem, za katere se je obdobje netrženja ali preusmeritve ob izvrševanju obveznosti na podlagi Uredbe št. 1078/77 izteklo pred 31. decembrom 1983 oziroma pred 30. septembrom 1983.

15 Svet je na podlagi sodbe Spagl, navedene zgoraj v točki 14, sprejel Uredbo (EGS) št. 1639/91 z dne 13. junija 1991 o spremembi Uredbe št. 857/84 (UL L 150, str. 35), ki je z ukinitvijo pogojev, ki jih je Sodišče razglasilo za neveljavne, zadevnim pridelovalcem dovolila dodelitev posebne referenčne količine. Ti se imenujejo „pridelovalci SLOM II".

16 Sodišče je z vmesno sodbo z dne 19. maja 1992 v združenih zadevah Mulder in drugi proti Svetu in Komisiji (C-104/89 in C-37/90, Recueil, str. I-3061, v nadaljevanju: sodba Mulder II) razsodilo, da je Evropska gospodarska skupnost odgovorna za

škodo, ki so jo utrpeli nekateri pridelovalci mleka, ki so sprejeli obveznost na podlagi Uredbe št. 1078/77 in jim je potem bilo onemogočeno prodajati mleko zaradi uporabe Uredbe št. 857/84. Sodišče je stranki pozvalo k sporazumni določitvi zneska za plačilo škode.

17 S sodbo z dne 27. januarja 2000 v združenih zadevah Mulder in drugi proti Svetu in Komisiji (C-104/89 in C-37/90, Recueil, str. I-203) je Sodišče odločilo o znesku odškodnin, ki so jih zahtevale tožeče stranke v zadevah, na katere se je nanašala sodba Mulder II, navedena zgoraj v točki 16.

Dejansko stanje

18 Tožeče stranke, A. Alferink in 67 drugih pridelovalcev mleka na Nizozemskem, so v okviru Uredbe št. 1078/77 sprejele obveznost netrženja.

19 Tožeče stranke so na podlagi upoštevnih predpisov nizozemskim organom predložile zahtevek za dodelitev posebne referenčne količine, da bi lahko pridelovale določeno količino mleka, ne da bi morale plačevati dodatno dajatev. Nekaterim tožečim strankam je bila dodeljena začasna posebna referenčna količina, medtem ko je bila drugim dodeljena dokončna posebna referenčna količina.

20 Po dodelitvi zgoraj navedenih posebnih referenčnih količin so nizozemski organi začeli izvajati nadzor, da bi preverili, ali so tožeče stranke pridelovale referenčne količine pod pogoji, določenimi s predpisi Skupnosti. Ker so nizozemski organi ugotovili, da se pridelava mleka ni nadaljevala na prvotnem gospodarstvu SLOM ali v isti organizacijski in gospodarski enoti gospodarstva, kot je enota, ki je obstajala ob sprejetju obveznosti netrženja, ker so tožeče stranke za pridelavo mleka uporabljale sredstva, najeta pri tretjih osebah, so ugotovili, da zahteve predpisov Skupnosti za dodelitev

dokončne referenčne količine niso bile spoštovane. Zato tožečim strankam, ki so jim bile dodeljene začasne referenčne količine, niso dodelili dokončne referenčne količine, tožečim strankam, ki so jim bile dodeljene dokončne referenčne količine, pa so te odvzeli.

21 Tožeče stranke so pri College van Beroep voor het bedrijfsleven (upravno sodišče za gospodarske zadeve, Nizozemska) vložile tožbo zoper odločbe nizozemskega ministrstva za kmetijstvo, naravno dediščino in ribištvo (v nadaljevanju: ministrstvo), na podlagi katerih jim niso bile dodeljene oziroma so jim bile odvzete dokončne referenčne količine. Tožeče stranke so zlasti trdile, da v nasprotju s tem, kar zatrjuje navedeno ministrstvo, upoštevni predpisi za dodelitev posebne referenčne količine ne zahtevajo, naj se pridelava mleka nadaljuje na prvotnem gospodarstu SLOM ali v isti organizacijski in gospodarski enoti gospodarstva, kot je enota, ki je obstajala ob sprejetju obveznosti netrženja. College van Beroep voor het bedrijfsleven je tožbo zavrnilo.

22 G. J. Hulter, ena od tožečih strank, je pri Rechtbank te 's-Gravenhage (okrožno sodišče v Haagu, Nizozemska) vložil tožbo zaradi ugotovitve odgovornosti, ker niti odločba ministrstva niti upoštevni predpisi niso določali oziroma niso zadostno določali pogojev za spremembo začasne referenčne količine v dokončno referenčno količino ali ker natančni podatki glede meril za dokončno dodelitev referenčne količine niso bili pravočasno predloženi. Ta tožba je bila zavrnjena s sodbo z dne 20. januarja 1999.

23 G. J. Hulter je vložil pritožbo pri Gerechtshof te 's-Gravenhage (pritožbeno sodišče v Haagu, Nizozemska), ki je s sodbo z dne 17. februarja 2000 potrdilo sodbo Rechtbank te 's-Gravenhage.

24 G. J. Hulter je pri Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče) vložil pritožbo, ki je bila zavrnjena s sodbo z dne 8. marca 2002.

Postopek

25 A. Alferink in 67 tožečih strank, katerih imena so navedena v prilogi, so 19. junija 1998 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložili to tožbo.

26 Pri Sodišču prve stopnje je bil 30. septembra 1998 neformalni sestanek, na katerem so sodelovali zastopniki strank. Na tem sestanku so stranke imele priložnost predstaviti svoja stališča o analitični razvrstitvi zadev, ki jo je opravilo Sodišče prve stopnje glede pridelovalcev SLOM.

27 Sodišče prve stopnje je s sklepom predsednika četrtega senata z dne 8. oktobra 1998 prekinilo postopek v tej zadevi.

28 Pri Sodišču prve stopnje je bil 17. maja 2000 drugi neformalni sestanek, na katerem so sodelovali zastopniki strank.

29 Pri Sodišču prve stopnje je bil 17. januarja 2002 tretji neformalni sestanek, na katerem so sodelovali zastopniki strank. Na tem sestanku je bilo s soglasjem strank odločeno, da se postopek v tej zadevi prekine, dokler Hoge Raad der Nederlanden ne sprejme odločitve.

30 Sodišče prve stopnje je s sklepom predsednika prvega senata z dne 30. marca 2004 sklenilo, da se ta postopek nadaljuje. Komisiji je bil tako določen rok za predložitev odgovora na tožbo. Stranke so nato predložile repliko oziroma dupliko.

31 Ker se je na začetku novega sodnega leta sestava senatov Sodišča prve stopnje spremenila, je bil sodnik poročevalec dodeljen petemu senatu, ki mu je bila ta zadeva posledično dodeljena.

32 Na podlagi poročila sodnika poročevalca je Sodišče prve stopnje (peti senat) odločilo, da začne ustni postopek brez izvedbe predhodnih pripravljalnih ukrepov.

33 Stranke so podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Sodišča prve stopnje na obravnavi 25. septembra 2007.

Predlogi strank

34 Tožeče stranke Sodišču prve stopnje predlagajo, naj:

– Skupnosti naloži plačilo zneskov, navedenih v prilogi k tožbi, kot povračilo škode, ki jim je nastala zaradi neustreznega besedila člena 3a Uredbe št. 1546/88, z obrestmi po obrestni meri 8 % letno, od 23. februarja 1998 do plačila;

– Skupnosti naloži plačilo stroškov.

35 Komisija Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

– tožbo zavrne;

– tožečim strankam naloži plačilo stroškov.

Ugovor nezakonitosti Uredbe št. 1546/88

Trditve strank

36 Tožeče stranke so se na obravnavi sklicevale na nezakonitost Uredbe št. 1546/88, ker naj bi ta diskriminirala med pridelovalci SLOM in drugimi pridelovalci mleka in ker naj bi kršila načelo legitimnih pričakovanj.

37 Komisija je trdila, da gre za nov tožbeni razlog, ki ga je zato treba razglasiti za nedopustnega.

Presoja Sodišča prve stopnje

38 Iz člena 44(1)(c) v povezavi s členom 48(2) Poslovnika Sodišča prve stopnje izhaja, da mora tožba vsebovati predmet spora in povzetek uporabljenih tožbenih razlogov ter da navajanje novih tožbenih razlogov med postopkom ni dovoljeno, razen če ti izhajajo iz pravnih in dejanskih okoliščin, ki so se pojavile med postopkom. Vendar pa je tožbeni razlog, ki pomeni neposredno ali implicitno razširitev razloga, predhodno navedenega v tožbi, in je z njim v tesni zvezi, treba razglasiti za dopustnega (sodba Sodišča z dne 14. oktobra 1999 v zadevi Atlanta proti Evropski skupnosti, C-104/97 P, Recueil, str. I-6983, točka 29; sklep predsednika tretjega senata Sodišča z dne 13. novembra 2001 v zadevi Dürbeck proti Komisiji, C-430/00 P, Recueil, str. I-8547, točka 17, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 8. marca 2007 v zadevi France Télécom proti Komisiji, T-340/04, ZOdl., str. II-573, točka 164).

39 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da je tožbeni razlog nezakonitosti Uredbe št. 1546/88 nov tožbeni razlog, ki ne temelji na nobeni novi pravni ali dejanski okoliščini, ki bi se pojavila med postopkom, in ki ga ni mogoče šteti za neposredno ali implicitno razširitev razloga, predhodno navedenega v tožbi, in ki bi bil z njim v tesni zvezi (v tem smislu glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 28. novembra 2002 v zadevi Scan Office Design proti Komisiji, T-40/01, Recueil, str. II-5043, točka 96). Tožeče stranke poleg tega niso navedle razlogov, zaradi katerih se na ta ugovor nezakonitosti ni bilo mogoče sklicevati med obravnavo. Sledi, da je ta tožbeni razlog treba zavreči kot nedopustnega.

Odškodninski zahtevek

Trditve strank

40 Tožeče stranke opozarjajo, da zaradi mnogih let, ki so pretekla med sprejetjem obveznosti netrženja in dodelitvijo posebne začasne referenčne količine, na svojem gospodarstvu niso več mogle nadaljevati opravljanja dejavnosti vzreje molzne živine, ki so jo opravljale prej, tako da so uporabile pridelovalna sredstva, najeta pri tretjih osebah, kot so hlev ali mlekarniške naprave. Začasne referenčne količine, ki so bile dodeljene tožečim strankam, torej niso bile spremenjene v dokončne količine oziroma so bile tožečim strankam odvzete.

41 Tožeče stranke poudarjajo, da ministrstvo, College van Beroep voor het bedrijfsleven in Komisija menijo, da je treba pravo Skupnosti, zlasti pa člen 3a Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, razlagati tako, da mora biti za dodelitev dokončne referenčne količine začasna referenčna količina pridelana na istem prvotnem gospodarstvu SLOM ali v isti organizacijski in gospodarski enoti gospodarstva, kot je enota, ki je obstajala ob sprejetju obveznosti SLOM. Tako naj ne bi

bili izpolnjeni pogoji za dodelitev referenčne količine, saj so bila uporabljena pridelovalna sredstva najeta pri tretjih osebah.

42 Komisija je z dopisom z dne 15. februarja 1995 v odgovor na dopis tožečih strank z dne 13. oktobra 1994 pojasnila, da meni, da odločba College van Beroep voor het bedrijfsleven pravilno odseva stanje predpisov Skupnosti glede trajnosti gospodarstva, na katerem je treba pridelati posebno referenčno količino, namreč prvotnega gospodarstva SLOM v celoti ali deloma, ki vključuje vse dodatke, do datuma dodelitve začasne referenčne količine. Komisija se je v zvezi s tem sklicevala na sodbo Sodišča z dne 3. decembra 1992 v zadevi O'Brien (C-86/90, Recueil, str. I-6251), zlasti na njeni točki 16 in 17, iz katerih naj bi jasno izhajalo, da je upoštevno gospodarstvo tisto, ki je obstajalo na datum dodelitve referenčne količine, pod pogojem, da za namene dodelitve dokončne količine pridelovalec „še vedno v celoti ali deloma upravlja isto gospodarstvo, kot ga je upravljal ob pridobitvi soglasja glede zahteve za premijo" (točka 17).

43 Komisija je v istem dopisu dodala, da naj bi iz dejanskih okoliščin, ki so ji jih predložili zastopniki tožečih strank, izhajalo, da te niso bile v položaju, navedenem v zgornji točki, ker so bodisi imele v posesti prvotno gospodarstvo SLOM, niso pa ga uporabljale za pridelavo posebne referenčne količine, bodisi je bilo gospodarstvo, na katerem je bila pridelana referenčna količina, pridobljeno po dodelitvi začasne posebne referenčne količine. Komisija je tudi pojasnila, da je treba trditve glede najema pridelovalnih sredstev posebnih referenčnih količin preizkusiti ob upoštevanju predhodnih ugotovitev glede datuma pridobitve teh sredstev in datuma, ko so bila dodana prvotnemu gospodarstvu SLOM. Komisija je nazadnje navedla, da naj se sodba Sodišča z dne 15. januarja 1991 v zadevi Ballmann (C-341/89, Recueil, str. I-25), v nasprotju s tem, kar so trdile tožeče stranke, ki so se nanjo sklicevale, ne bi nanašala na pridelovalce SLOM.

44 Tožeče stranke kljub temu menijo, da iz člena 3a(1) Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, izhaja, da vložniku zahteve za začasno referenčno količino ni več treba imeti v posesti celotnega prvotnega gospodarstva SLOM. Če bi zadostovalo, da se še naprej uporablja zgolj del, četudi zmanjšan, tega gospodarstva,

bi bila začasna referenčna količina neizbežno pridelana z drugimi pridelovalnimi sredstvi. Tožeče stranke menijo, da torej zadostuje, da ima pridelovalec še vedno v posesti del pridelovalnih enot, ki jih je upravljal ob sprejetju obveznosti netrženja.

45 Poleg tega naj bi druge določbe člena 3a Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, potrjevale, da je večino dodeljene referenčne količine mogoče pridelati s pridelovalnimi sredstvi, ki niso del prvotnega gospodarstva SLOM. Tožeče stranke v zvezi s tem poudarjajo, da je zmožnost pridelovalca, da pridela zahtevano referenčno količino, mogoče dokazati s površinami, ki so še vedno porasle s travo, in/ali s površinami s krmnimi rastlinami na gospodarstvu, kot izhajajo iz izpeljanega načrta kolobarjenja in sejanja. V zgoraj navedenem členu 3a naj ne bi bil naveden noben pogoj, da bi to morale biti površine, ki so še vedno porasle s travo, ali druge površine, ki pripadajo prvotnemu gospodarstvu SLOM. Isto načelo naj bi se uporabljalo za investicije iz zadnje alinee navedenega člena 3a, ki se načeloma nanašajo na obdobje po preteku sporazuma SLOM (in sicer investicije v okviru razvojnega projekta, predloženega pred 1. oktobrom 1984).

46 Poleg tega naj niti Uredba št. 1078/77 niti uredbe za njeno izvedbo ne bi določale obveznosti, da se gospodarstvo, glede katerega je bila sprejeta obveznost SLOM, ohrani v istem stanju. Če bi zakonodajalec želel, da se pridelava mleka nadaljuje na prvotnem gospodarstvu SLOM ali v isti organizacijski ali gospodarski enoti gospodarstva, kot je gospodarstvo, ki je obstajalo ob sprejetju obveznosti SLOM, bi to moral izrecno navesti v predpisih Skupnosti.

47 Iz Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, v povezavi z Uredbo št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, naj bi torej izhajalo, da mora biti pridelovalec zmožen pridelati zahtevane referenčne količine z uporabo pridelovalnih enot, ki jih upravlja, s tem da mora vsaj en del v ta namen uporabljenih pridelovalnih enot ustrezati enotam, ki jih je imel ob sprejetju obveznosti netrženja. V nasprotju s tem, kar trdi Komisija, naj te uredbe nikakor ne bi določale, da je treba pridelavo nadaljevati bodisi na prvotnem gospodarstvu SLOM bodisi v isti organizacijski in gospodarski enoti gospodarstva, kot je enota, ki je obstajala ob sprejetju obveznosti netrženja.

48 Komisija naj bi tako, s tem da je sprejela predpise, ki naj ne bi izrecno določali zgoraj navedene omejitve in ki naj bi zato bili neustrezni, dvoumni in nejasni, ravnala nepravilno, zaradi česar je odgovorna, ker naj bi kršila previdnostno načelo, ki naj bi se uporabljalo tudi glede metode ustvarjanja predpisov in ki naj bi zahtevalo, da so ti ustrezni. Tožeče stranke se v zvezi s tem sklicujejo na Resolucijo Sveta z dne 8. junija 1993 o kakovosti zakonodaje Skupnosti (UL C 166, str. 1).

49 Glede škode in vzročne zveze med napako in škodo tožeče stranke zatrjujejo, da obstaja napaka, za katero je Komisija odgovorna in ki jim je povzročila škodo. Trdijo, da so izpolnile vse pogoje za dodelitev začasne referenčne količine, in sicer da so bile zmožne pridelati referenčno količino na svojem gospodarstvu, kot je obstajalo ob vložitvi zahteve. Stališče nizozemskih organov, ki so po mnenju Komisije šteli, da tožeče stranke niso nadaljevale pridelave mleka na prvotnem gospodarstvu SLOM ali niso nadaljevale neodvisne pridelave na svoj račun, naj bi pomenilo zgolj to, da tožeče stranke zaradi dvoumnosti predpisov Skupnosti niso v celoti nadaljevale pridelave na svojem prvotnem gospodarstvu SLOM. Če bi bili predpisi Skupnosti bolj jasni, bi tožeče stranke lahko izbrale pridelavo z uporabo drugih pridelovalnih sredstev in bi torej lahko izbrale drug način pridelave na svojem prvotnem gospodarstvu SLOM.

50 Tožeče stranke, razen H. J. ten Haveja, so z dopisom z dne 23. februarja 1998 od Komisije zahtevale, naj jim povrne nastalo škodo, kar je Komisija zavrnila z dopisom z dne 17. aprila 1998. Pojasnjujejo, da lahko predložijo dodatne dokaze glede svojega položaja.

51 Komisija najprej po eni strani opozarja, da v skladu z ustaljeno sodno prakso nepogodbena odgovornost Skupnosti nastane le, če so izpolnjeni trije pogoji, in sicer nezakonitost očitanega ravnanja, dejanska škoda in vzročna zveza med nezakonitim ravnanjem in zatrjevano škodo. Po drugi strani naj bi bila zahteva, na katero se sklicujejo tožeče stranke in v skladu s katero morajo biti predpisi ustrezni, posledica načela pravne varnosti, v skladu s katerim je Sodišče razsodilo, da morajo biti predpisi, ki posameznikom nalagajo obveznosti, jasni in natančni, da se posamezniki lahko nedvoumno seznanijo s svojimi pravicami in obveznostmi in v skladu s tem ukrepajo

(sodba Sodišča z dne 16. januarja 2003 v zadevi Cipra in Kvasnicka, C-439/01, Recueil, str. I-745, točka 49), in da je treba pri razlagi določbe prava Skupnosti upoštevati njen kontekst, izraze in cilje, ki jih zasledujejo predpisi, katerih del je. Člen 3a Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, naj bi ustrezal temu merilu.

52 Komisija trdi, da ker je Uredba št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, izvedbena uredba, ki je bila sprejeta na podlagi določb Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, ki jo je sprejel Svet, jo je treba razlagati v povezavi z zadnjo. Temeljna obveznost naj bi bila navedena v uredbi Sveta, izvedbena uredba pa naj bi lahko določala zgolj nekatera podrobnejša merila ali pogoje.

53 Glede na vsebino člena 3a(1)(b) in (3) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, Komisija meni, da ti določbi v povezavi ena z drugo pomenita, da je dokončna posebna referenčna količina lahko dodeljena zgolj, če se neposredne prodaje in/ali dobave dejansko začnejo ponovno izvajati na prvotnem gospodarstvu pridelovalca SLOM. Zato naj bi vsak pridelovalec SLOM k svoji zahtevi za posebno referenčno količino moral priložiti izjavo, da „lahko dodeljeno referenčno količino v celotnem obsegu dejansko pridela na svojem gospodarstvu“.

54 Komisija poleg tega poudarja, da se člen 3a(1) Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, izrecno sklicuje na člen 3a(1) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, in v tretjem pododstavku določa, da se „[z]možnost pridelovalca, da pridela zahtevano referenčno količino, […] lahko dokazuje zlasti […]“. Ta določba, ki jo je treba razlagati v povezavi s členom 3a(1) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, naj bi bila na prvem mestu naslovljena na nacionalne izvršilne organe, ki bi morali presoditi, ali pridelovalec SLOM izpolnjuje pogoj iz uredbe Sveta, v skladu s katerim mora biti zmožen pridelati referenčno količino na svojem gospodarstvu. Komisija navaja, da ta določba vsebuje neizčrpen seznam („se lahko dokazuje“) dokazov, ki jih nacionalni izvršilni

organi lahko sprejmejo v okviru tega pogoja in ki morajo biti predloženi „v skladu s podrobnimi pravili, ki jih določi država članica“.

55 Komisija pojasnjuje, da Uredba št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, jasno določa, da mora pridelovalec SLOM dokazati, da lahko na svojem gospodarstvu pridela zahtevano referenčno količino, ta pogoj pa presojajo nizozemski organi, ki ga razlagajo tako, da se mora ponovna pridelava začeti na prvotnem gospodarstvu SLOM ali v isti organizacijski in gospodarski enoti, kot je enota, ki je obstajala ob sprejetju obveznosti netrženja, kar je potrdilo College van Beroep voor het bedrijfsleven. Tožeče stranke ne morejo trditi, da je Komisija odgovorna za tako razlago nizozemskih organov, ki sicer niso navajali, da naj bi bili predpisi Skupnosti dvoumni.

56 Komisija ugotavlja, da se tožeče stranke niso sklicevale na nobeno utemeljitev, s katero bi dokazale, da člen 3a Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, ni jasen in natančen in da jim ni omogočil, da bi se nedvoumno seznanile s svojimi pravicami in obveznostmi in v skladu s tem ukrepale. Komisija glede svoje uredbe meni, da je ta jasna in da natančno določa dokaze, ki jih nacionalni organi lahko upoštevajo pri presoji, ali je pridelovalec izpolnil pogoj iz uredbe Sveta, to je ali lahko zahtevano referenčno količino v celotnem obsegu pridela na svojem gospodarstvu. Komisija poleg tega v dupliki pojasnjuje, da so tožeče stranke priznale (glej točko 47 zgoraj), da morajo biti pridelovalci zmožni na pridelovalnih enotah, ki jih upravljajo, pridelati zahtevane referenčne količine, s tem da mora po njihovem mnenju del uporabljenih pridelovalnih enot ustrezati pridelovalnim enotam, ki so jih imeli, ko so sprejeli obveznost netrženja. V teh okoliščinah naj bi bil člen 3a Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, katere namen je zgolj izvedba člena 3a Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, tako kot slednja določba, jasen za tožeče stranke, njegov smisel pa naj bi bil tak, kot ga je določila Komisija, tako da ji ne morejo očitati, da je ravnala nezakonito. Zato naj bi bilo treba odškodninsko tožbo zavrniti.

57 Glede škode in vzročne zveze Komisija trdi, da čeprav tožeče stranke trdijo, da bi lahko pridelale referenčno količino na svojem gospodarstvu, kot je obstajalo na

datum vložitve zahteve za dodelitev take količine, na podlagi njihove tožbe ni mogoče jasno ugotoviti, ali so lahko pridelovale navedeno količino na prvotnem gospodarstvu SLOM. Nizozemski organi naj bi v vsakem primeru ugotovili, da niso nadaljevale pridelave mleka na prvotnem gospodarstvu SLOM ali da je niso nadaljevale neodvisno ter za svoj račun, kar so tudi potrdila nizozemska sodišča. Ker tožeče stranke niso izpolnile pogojev iz uredbe Sveta, ne morejo trditi, da obstaja vzročna zveza med nastalo škodo in domnevno nepravilnostjo uredbe Komisije.

58 Nazadnje, Komisija glede obsega škode meni, da tožba ne vsebuje zadostnih dokazov, da bi lahko opredelila svoje stališče. Tožeče stranke naj ne bi zadostno pojasnile, v kolikšni meri so bile zmožne pridelati navedeno referenčno količino na prvotnem gospodarstvu SLOM. Komisija navaja, da si pridržuje pravico vrniti se na vprašanje narave in obsega škode v poznejši fazi postopka.

Presoja Sodišča prve stopnje

59 Opozoriti je treba, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da mora biti za nastanek nepogodbene odgovornosti Skupnosti iz člena 215, drugi odstavek, Pogodbe ES (postal člen 288, drugi odstavek, ES) zaradi škode, ki jo povzročijo institucije, izpolnjenih več pogojev, in sicer nezakonitost ravnanja, ki se očita institucijam, dejanskost škode ter vzročna zveza med očitanim ravnanjem in zatrjevano škodo (sodba Sodišča z dne 29. septembra 1982 v zadevi Oleifici Mediterranei proti EGS, 26/81, Recueil, str. 3057, točka 16; glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 30. maja 2006 v zadevi Blom in drugi proti Svetu in Komisiji, T-87/94, ZOdl., str. II-1385, točka 102 in navedena sodna praksa).

60 Poleg tega iz ustaljene sodne prakse izhaja, da mora tožeča stranka sodišču Skupnosti predložiti dokaze, da bi to ugotovilo nezakonitost institucijam očitanega ravnanja, dejanskost nastale škode in obstoj vzročne zveze med očitanim ravnanjem in

zatrjevano škodo (sodba Sodišča z dne 21. maja 1976 v zadevi Roquette Frères proti Komisiji, 26/74, Recueil, str. 677, točke od 22 do 24, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 8. maja 2007 v zadevi Citymo proti Komisiji, T-271/04, ZOdl., str. II-1375, točka 159).

61 Prav tako je treba opozoriti, da če en od kumulativnih pogojev ni izpolnjen, je treba tožbo zavrniti v celoti, ne da bi bilo treba preučiti druge pogoje (sodba Sodišča z dne 15. septembra 1994 v zadevi KYDEP proti Svetu in Komisiji, C-146/91, Recueil, str. I-4199, točki 19 in 81, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 20. februarja 2002 v zadevi Förde-Reederei proti Svetu in Komisiji, T-170/00, Recueil, str. II-515, točka 37).

62 V zvezi s prvim od navedenih pogojev, ki ga je treba najprej preizkusiti, sodna praksa zahteva, naj se dokaže dovolj resna kršitev pravnega pravila, katerega namen je podelitev pravic posameznikom (sodba Sodišča z dne 4. julija 2000 v zadevi Bergaderm in Goupil proti Komisiji, C-352/98 P, Recueil, str. I-5291, točka 42). Odločilno merilo za ugotovitev, ali je kršitev dovolj resna, je očitno in resno neupoštevanje omejitev diskrecijske pravice s strani zadevne institucije Skupnosti. Če ima ta institucija samo izredno omejeno diskrecijsko pravico ali če je sploh nima, lahko že samo kršitev prava Skupnosti zadošča za ugotovitev obstoja dovolj resne kršitve (sodba Sodišča z dne 10. decembra 2002 v zadevi Komisija proti Camar in Tico, C-312/00 P, Recueil, str. I-11355, točka 54, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 12. julija 2001 v združenih zadevah Comafrica in Dole Fresh Fruit Europe proti Komisiji, T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 in T-225/99, Recueil, str. II-1975, točka 134).

63 V obravnavanem primeru tožeče stranke trdijo, da očitano nezakonito ravnanje Komisije pomeni kršitev previdnostnega načela. Čeprav v obravnavanem primeru tožeče stranke trdijo, da je Skupnost odgovorna, ker je Komisija kršila previdnostno načelo, se dejansko sklicujejo na načelo pravne varnosti, ker Komisiji očitajo, da v zadevnih predpisih ni jasno in natančno določila pogojev za dodelitev posebne referenčne količine.

64 Najprej je treba poudariti, da tako kot je načelo legitimnih pričakovanj pravno pravilo, ki posameznikom podeljuje pravice in zaradi kršitve katerega je Skupnost lahko nepogodbeno odgovorna (sodba Sodišča prve stopnje z dne 6. decembra 2001 v zadevi Emesa Sugar proti Svetu, T-43/98, Recueil, str. II-3519, točka 64, in glej prav tako zgoraj v točki 16 navedeno sodbo Mulder II, točka 15), je tudi načelo pravne varnosti pravno pravilo, ki posameznikom podeljuje pravice.

65 V zvezi s tem je treba ugotoviti, tako kot sta Sodišče in Sodišče prve stopnje že razsodili, da je načelo pravne varnosti temeljno načelo prava Skupnosti, ki med drugim zahteva, da morajo biti predpisi jasni in natančni, da se posamezniki lahko nedvoumno seznanijo s svojimi pravicami in obveznostmi in v skladu s tem ukrepajo (sodbe Sodišča z dne 9. julija 1981 v zadevi Gondrand in Garancini, 169/80, Recueil, str. 1931, točka 17; z dne 13. februarja 1996 v zadevi Van Es Douane Agenten, C-143/93, Recueil, str. I-431, točka 27; z dne 16. oktobra 1997 v zadevi Banque Indosuez in drugi, C-177/96, Recueil, str. I-5659, točka 27; z dne 14. aprila 2005 v zadevi Belgija proti Komisiji, C-110/03, ZOdl., str. I-2801, točka 30, in z dne 21. junija 2007 v zadevi ROM-projecten, C-158/06, ZOdl., str. I-5103, točka 25, ter sodbi Sodišča prve stopnje z dne 14. julija 1997 v zadevi Interhotel proti Komisiji, T-81/95, Recueil, str. II-1265, točka 61, in z dne 7. novembra 2002 v združenih zadevah Vela in Tecnagrind proti Komisiji, T-141/99, T-142/99, T-150/99 in T-151/99, Recueil, str. II-4547, točka 391).

66 Navedena zahteva po pravni varnosti je še posebej nujna v primeru predpisov, ki lahko imajo finančne posledice (zgoraj v točki 65 navedena sodba ROM-projecten, točka 26).

67 Zato je treba ugotoviti, ali je besedilo člena 3a Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, jasno glede pogojev za dodelitev posebne referenčne količine.

68 Opozoriti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso treba pri razlagi določbe prava Skupnosti hkrati upoštevati njene izraze, kontekst in cilje (sodba Sodišča z dne 30. julija 1996 v zadevi Bosphorus, C-84/95, Recueil, str. I-3953, točka 11, in zgoraj v točki 65 navedena sodba Sodišča Banque Indosuez in drugi, točka 18).

69 Glede na to je treba ugotoviti, tako kot je pravilno poudarila Komisija, da ker je Uredba št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, uredba za izvedbo Uredbe št. 857/84, jo je treba razlagati v skladu s to (sodba Sodišča z dne 26. oktobra 2006 v zadevi Kibler, C-275/05, ZOdl., str. I-10569, točka 20, in v tem smislu glej tudi sodbo Sodišča z dne 22. oktobra 1991 v zadevi von Deetzen, C-44/89, Recueil, str. I-5119, točka 14), katere veljavnost v okviru te zadeve ni izpodbijana.

70 Prvič, v zvezi s tem je treba poudariti, da člen 3a(1) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, določa, da pridelovalci, za katere se je obdobje netrženja ali preusmeritve ob izvrševanju obveznosti na podlagi Uredbe št. 1078/77 izteklo po 31. decembru 1983 oziroma po 30. septembru 1983, začasno prejemajo posebno referenčno količino pod določenimi pogoji, ki jih ta določa. Člen 3a(1)(a) navedene uredbe zlasti določa, da se začasna posebna referenčna količina dodeli pod pogojem, da zainteresirana oseba ni prenehala opravljati dejavnosti ali ni popolnoma prenesla mlečnega gospodarstva pred potekom obdobja netrženja ali preusmeritve (sodba Sodišča z dne 27. januarja 1994 v zadevi Herbrink, C-98/91, Recueil, str. I-223, točka 11).

71 Drugič, člen 3a(1)(b) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, kot pogoj za dodelitev začasne posebne referenčne količine določa, da mora pridelovalec v utemeljitev zahteve dokazati, da lahko zahtevano referenčno količino v celotnem obsegu pridela na svojem gospodarstvu.

72 Tretjič, opozoriti je treba, da sistem posebnih referenčnih količin iz člena 3a Uredbe št. 857/84, ki je bil uveden z Uredbo št. 764/89 na podlagi sodb Mulder I in von Deetzen I, navedenih zgoraj v točki 6, da bi se pridelovalcem, ki zaradi izvrševanja obveznosti na podlagi Uredbe št. 1078/77 niso dobavljali mleka med referenčnim letom, zagotovila dodelitev posebne referenčne količine, uzakonja splošno načelo, v skladu s katerim vsa referenčna količina ostaja povezana z zemljiščem, v zvezi s katerim je bila dodeljena (sodba Herbrink, navedena zgoraj v točki 70, točka 12).

73 Iz Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, torej izhaja, da mora pridelovalec, ki je prevzel obveznost netrženja, da bi lahko pridobil posebno referenčno količino, vedno v celoti ali deloma imeti v posesti prvotno gospodarstvo SLOM in dokazati, da lahko na svojem gospodarstvu pridela navedeno količino.

74 Ugotoviti je treba, da Uredba št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, nikakor ne odstopa od sistema iž Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89.

75 Člen 3a Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, namreč zgolj izvaja določbe Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, za dodelitev posebne referenčne količine, s tem da določa, da mora pridelovalec pristojnim organom, ki jih določi država članica, dokazati, da še vedno v celoti ali deloma upravlja isto gospodarstvo, kot ga je upravljal ob pridobitvi soglasja glede zahteve za premijo. V tej določbi so nato neizčrpno navedeni dokazi, ki jih je mogoče sprejeti, glede zmožnosti pridelovalca, da pridela zahtevano referenčno količino, in sicer neposredne prodaje in/ali dobave mleka, ki so bile izvedene od konca obdobja netrženja ali preusmeritve, mlečna čreda na gospodarstvu, površine, ki so še vedno porasle s travo, in/ali površine s krmnimi rastlinami na gospodarstvu, kot izhajajo iz izpeljanega načrta kolobarjenja in sejanja, in investicije, izvedene brez razvojnega načrta.

76 Ker torej člen 3a(1) Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, v tretji alinei tretjega pododstavka določa, da je zmožnost pridelovalca, da pridela zahtevano referenčno količino, mogoče dokazati s površinami, ki so še vedno porasle s travo, in/ali s površinami s krmnimi rastlinami „na gospodarstvu“, tega izraza ni mogoče razumeti drugače, kot da se nanaša na gospodarstvo, ki ga upravlja pridelovalec, ki je v celoti ali deloma isto gospodarstvo kot gospodarstvo, ki ga je upravljal v trenutku pridobitve soglasja k zahtevi za dodelitev premije. Ni ga torej mogoče razlagati tako, da površina ali zgoraj navedena površina lahko pripada drugemu gospodarstvu, kot je gospodarstvo, ki ga upravlja pridelovalec.

77 Ista razlaga velja glede člena 3a(1), tretji pododstavek, druga alinea, Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, ki zahteva, naj je mlečna čreda, s katero je prav tako mogoče dokazati zmožnost pridelovalca, da pridela zahtevano referenčno količino, na „gospodarstvu“, kar je izraz, ki ga prav tako ni mogoče razumeti drugače, kot da se nanaša na gospodarstvo, ki ga upravlja pridelovalec, ki je v celoti ali deloma isto gospodarstvo kot gospodarstvo, ki ga je upravljal v trenutku pridobitve soglasja k zahtevi za dodelitev premije. Predmet te določbe je torej ravno v izogibanju temu, da posebne referenčne količine pridelovalec ne bi pridelal z živalmi, ki so na drugem gospodarstvu, kot je gospodarstvo, ki ga upravlja.

78 Enako velja glede investicij iz člena 3a(1), tretji pododstavek, četrta alinea, Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, ki se zaradi istih razlogov, kot so razlogi, navedeni v točkah 76 in 77 zgoraj, morajo nanašati na gospodarstvo, ki ga upravlja zadevni pridelovalec, in torej ne smejo biti ločene od tega gospodarstva.

79 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče glede prenosa gospodarstva z odstopom ali z zamenjavo najemnika po preteku najemne pogodbe že razsodilo, da je za celoten sistem referenčnih količin značilno načelo, v skladu s katerim se referenčna količina prenese skupaj z zemljiščem, v zvezi s katerim je prišlo do njene dodelitve, in da člen 3a(1) Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, postrožuje pogoj iz člena 3a(1) Uredbe št. 857/84, s tem da zahteva, naj pridelovalec še naprej v celoti ali deloma upravlja isto gospodarstvo, da bi to načelo uzakonil tudi glede posebnih referenčnih količin (zgoraj v točki 70 navedena sodba Herbrink, točka 13).

80 Uredba št. 1033/89 v tretji uvodni izjavi tako določa, da „zahtevo za [posebno referenčno količino] lahko vloži le pridelovalec, ki lahko upravlja vsaj del istih pridelovalnih enot kot so enote, ki jih je upravljal ob vložitvi zahteve za premijo za netrženje ali preusmeritev“, in da „če pridelovalec nima več tega istega gospodarstva, naj bi tako po logiki sistema premij izrazil svojo namero, da bo prenehal s pridelavo mleka“.

81 Poleg tega, čeprav mora pridelovalec za to, da dobi posebno referenčno količino, še vedno v celoti ali deloma upravljati isto gospodarstvo, kot ga je upravljal ob pridobitvi soglasja glede zahteve za premijo, v smislu člena 12(d) Uredbe št. 857/84 gospodarstvo sestavljajo „vse pridelovalne enote na geografskem ozemlju Skupnosti, ki jih upravlja proizvajalec“.

82 Opredelitvi pojmov „pridelovalec“ in posledično „gospodarstvo“ iz člena 12(c) in (d) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, kažeta, da pojem pridelovalca ne pomeni drugega kot kmetijskega pridelovalca, ki za namene pridelave mleka upravlja vse pridelovalne enote na lastno odgovornost (sodbi Sodišča z dne 9. julija 1992 v zadevi Maier, C-236/90, Recueil, str. I-4483, točka 11, in z dne 23. januarja 1997 v zadevi St. Martinus Elten, C-463/93, Recueil, str. I-255, točka 17).

83 Iz člena 3a(1) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, v povezavi s členom 3a(1) Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, torej jasno izhaja, da se začasna referenčna količina dodeli pod pogojem, da zainteresirani pridelovalec dokaže, da še vedno v celoti ali deloma upravlja isto gospodarstvo, kot ga je upravljal ob pridobitvi soglasja glede zahteve za premijo, to je gospodarstvom, v zvezi s katerim je sprejel obveznost netrženja ali preusmeritve (zgoraj v točki 42 navedena sodba O'Brien, točka 12, ter prav tako glej v tem smislu zgoraj v točki 70 navedeno sodbo Sodišča Herbrink, točki 12 in 13; sodbo Sodišča z dne 28. oktobra 2004 v zadevi van den Berg proti Svetu in Komisiji, C-164/01 P, ZOdl., str. I-10225, točka 71, in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 12. decembra 2006 v zadevi Werners proti Svetu in Komisiji, T-373/94, ZOdl., str. II-4631, točka 81), in da lahko pridela zahtevano referenčno količino na tem gospodarstvu.

84 V sodbi O'Brien, navedeni zgoraj v točki 42, je Sodišče v točki 17 pojasnilo, da je za namene dokončne dodelitve posebne referenčne količine člen 3a(3) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, treba razlagati tako, da je prav tako mogoče upoštevati prodaje ali dobave mleka iz pridelovalnih enot, ki so bile dodane zadevnemu gospodarstvu med datumom izteka obdobja netrženja ali preusmeritve in datumom začasne dodelitve posebne referenčne količine, zgolj če

zainteresirana oseba še vedno v celoti ali deloma upravlja isto gospodarstvo, kot ga je upravljala ob pridobitvi soglasja glede zahteve za premijo.

85 Tako iż zgoraj navedenih ugotovitev izhaja, da člen 3a(1) Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, v povezavi s členom 3a(1) Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, določa, da je treba mleko pridelovati na prvotnem posestvu SLOM (zgoraj v točki 83 navedena sodba Werners proti Svetu in Komisiji, točka 81; v tem smislu glej tudi zgoraj v točki 42 navedeno sodbo O'Brien, točki 11 in 12; zgoraj v točki 70 navedeno sodbo Herbrink, točki 12 in 13, in zgoraj v točki 83 navedeno sodbo van den Berg proti Svetu in Komisiji, točka 71), to pa lahko vključuje, odvisno od primera, pridelovalne enote, ki jih pridelovalci upravljajo na lastno odgovornost ob dodelitvi posebne referenčne količine, to je enote, ki morajo biti v celoti ali deloma del prvotnega gospodarstva SLOM.

86 Ta razlaga je v skladu s smislom sistema. Najprej namreč upošteva ugotovitev, da se pridelovalcu, ki nima več prvotnega gospodarstva SLOM, ne dodeli posebna referenčna količina, ker naj bi tako izrazil namero, da preneha tržiti mleko, zaradi česar naj dodelitev referenčne količine ne bi bila več posledica uvedbe sistema. Dalje, ta razlaga tudi upošteva dejstvo, da ker so referenčne količine povezane z zemljiščem, v zvezi s katerim je prišlo do njihove dodelitve, mora njihova pridelava izhajati iz tega zemljišča. Nazadnje, upošteva ugotovitve generalnega pravobranilca Jacobsa v sklepnih predlogih k zgoraj v točki 42 navedeni sodbi O'Brien (Recueil, str. I-6266), v skladu s katerimi se je med obdobjem, ko so bili zadevni pridelovalci izključeni iz pridelave mleka, njihovo gospodarstvo gotovo spremenilo, kar je Sodišče potrdilo, ko je razsodilo, da je treba upoštevati prodaje ali dobave mleka, ki izhajajo iz pridelovalnih enot, ki so bile dodane zadevnemu gospodarstvu med datumom izteka obdobja netrženja in datumom začasne dodelitve posebne referenčne količine, kadar zainteresirana oseba še vedno v celoti ali deloma upravlja isto gospodarstvo, kot ga je upravljala ob pridobitvi soglasja glede zahteve za premijo.

87 Nazadnje je treba poudariti, da se utemeljitev tožečih strank, ki so jo navedle v svojih vlogah, ne odmika od smisla, ki je pripisan zadevnim določbam v točkah od 70 do 86 zgoraj, in da gre za to, da sta bolj razlaga določb Skupnosti, ki so jo nacionalna sodišča

sprejela, in njihova uporaba v obravnavanem primeru tisti, ki ju tožeče stranke zlasti izpodbijajo v okviru kritike zoper navedene določbe Skupnosti.

88 Kot namreč izhaja iz točk 44 in 47 zgoraj, tožeče stranke trdijo, da iz člena 3a(1) Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, izhaja, da vložnik zahteve za začasno referenčno količino ni več imel v posesti celotnega prvotnega gospodarstva SLOM. Menijo, da je treba posebne referenčne količine pridelati z uporabo pridelovalnih enot, ki jih upravljajo, del teh enot pa mora ustrezati pridelovalnim enotam, ki so jih imele, ko so sprejele obveznost netrženja.

89 Iz navedenih ugotovitev izhaja, da Komisija ni kršila načela pravne varnosti, tako da je treba tožbo zavrniti.

90 Podredno, tudi če bi bilo mogoče šteti, da so predpisi Skupnosti na tem področju nekoliko dvoumni ali nenatančni glede pogojev, ob katerih je treba pridelati dodeljene posebne referenčne količine zaradi dokončne dodelitve teh količin, je treba opozoriti, da je za vzpostavitev odgovornosti Skupnosti treba dokazati dovolj resno kršitev pravnega pravila, katerega namen je podelitev pravic posameznikom, v skladu z zahtevami, ki so navedene v točki 62 zgoraj.

91 Sodna praksa Sodišča glede nepogodbene odgovornosti Skupnosti se je oblikovala ob upoštevanju široke diskrecijske pravice, ki jo imajo institucije pri izvajanju politik Skupnosti, zlasti glede normativnih aktov, ki vključujejo izbire gospodarske politike (sodba Sodišča z dne 5. marca 1996 v združenih zadevah Brasserie du pêcheur in Factortame, C-46/93 in C-48/93, Recueil, str. I-1029, točka 44).

92 Ozko razumevanje odgovornosti Skupnosti pri izvajanju njenih normativnih dejavnosti se razlaga z ugotovitvijo, da po eni strani izvrševanja zakonodajne funkcije, tudi če obstaja sodni nadzor zakonitosti aktov, ne sme ovirati možnost odškodninskih tožb, vsakič ko splošni interes Skupnosti narekuje sprejetje zakonodajnih ukrepov, ki lahko neugodno vplivajo na interese posameznikov, po drugi strani pa, da je v normativnem kontekstu, za katerega je značilna široka diskrecijska pravica, ki je nepogrešljiva za izvajanje politike Skupnosti, mogoče vzpostaviti odgovornosti Skupnosti zgolj, če je zadevna institucija očitno in resno prekoračila meje pri izvajanju svojih pooblastil (sodba Sodišča z dne 25. maja 1978 v združenih zadevah HNL in drugi proti Svetu in Komisiji, 83/76, 94/76, 4/77, 15/77 in 40/77, Recueil, str. 1209, točki 5 in 6, ter zgoraj v točki 91 navedena sodba Sodišča Brasserie du pêcheur in Factortame, točka 45).

93 Sodišče je poleg tega v zvezi s tem pojasnilo, da ureditev, ki jo je izoblikovalo na področju nepogodbene odgovornosti Skupnosti, upošteva zlasti zapletenost položajev, ki jih je treba urediti, težave pri uporabi ali razlagi besedil in še zlasti obseg diskrecijske pravice, ki ga ima tisti, ki sprejme zadevni akt (zgoraj v točki 91 navedena sodba Brasserie du pêcheur in Factortame, točka 43; zgoraj v točki 62 navedeni sodbi Bergaderm in Goupil proti Komisiji, točka 40, in Komisija proti Camar in Tico, točka 52).

94 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da ima Komisija zgolj znatno omejeno diskrecijsko pravico, glede na to, da je, kot je bilo navedeno v točki 69 zgoraj, Uredba št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, zgolj uredba za izvedbo Uredbe št. 857/84.

95 V točkah od 69 do 78 zgoraj pa je bilo že ugotovljeno, da je Komisija zgolj uporabila določbe Uredbe Sveta št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, v skladu z njenimi določbami, tako da ne more biti odgovorna za morebitno kršitev prava Skupnosti.

96 Za morebitno nenatančnost ali nejasnost Uredbe št. 1546/88, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 1033/89, Komisija tako ne more odgovarjati, ker je zgolj ravnala v skladu z Uredbo Sveta št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89.

97 Glede Uredbe št. 857/84, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 764/89, je treba ugotoviti, da tožeče stranke v okviru te tožbe sploh niso izpodbijale veljavnosti navedene uredbe s sklicevanjem, da naj bi ta kršila načelo pravne varnosti.

98 Ker tožeče stranke niso dokazale zatrjevane nezakonitosti ravnanja, ki ga očitajo Komisiji, ni treba preveriti, ali so izpolnjeni drugi pogoji za vzpostavitev odgovornosti.

99 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba tožbo zavrniti.

Stroški

100 V skladu s členom 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Ker tožeče stranke niso uspele, se jim naloži plačilo stroškov v skladu s predlogi Komisije.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (peti senat)

razsodilo:

1. Tožba se zavrne.

2. A. Alferinku in 67 drugim tožečim strankam, katerih imena so navedena v prilogi, se naloži plačilo stroškov.

Vilaras Martins Ribeiro Jürimäe

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 26. junija 2008.

Sodni tajnik Predsednik

E. Coulon M. Vilaras

PRILOGA

Dediči G. Vloedgravna,

W. L. A. van der Arend, stanujoč v Harmelnu (Nizozemska),

H. W. Bakker, stanujoč v Middelstumu (Nizozemska),

B. M. J. B. Beusmans, stanujoč v Noorbeeku (Nizozemska),

P. J. M. Biermans, stanujoč v Herkenboschu (Nizozemska),

J. A. A. de Bont, stanujoč v Ruttnu (Nizozemska),

H. Boskma, stanujoč v Zwaagwesteindu (Nizozemska),

B. A. Bouma, stanujoč v Berlikumu (Nizozemska),

E. A. M. Bouma, stanujoč v Ruttnu,

J. A. Bouma, stanujoč v Riedu (Nizozemska),

H. Buwalda, stanujoč v Franekerju (Nizozemska),

M. V. van Diederen, stanujoč v Doenradu (Nizozemska),

R. Dusselaar, stanujoč v Wierju (Nizozemska),

J. van Duynhoven, stanujoč v Rijkevoortu (Nizozemska),

H. J. Frederiks, stanujoč v Laag Keppelu (Nizozemska),

G. J. M. Frieling, stanujoč v Deurningenu (Nizozemska),

T. de Groot, stanujoč v Creilu (Nizozemska),

H. J. ten Hagen, stanujoč v Winterswijku (Nizozemska),

H. J. ten Have, stanujoč v Beltrumu (Nizozemska),

P. A. J. N. Hendriks, stanujoč v Valkenburgu (Nizozemska),

H. Heringa, stanujoč v Leensu (Nizozemska),

O. Hoekstra, stanujoč v Oosternijkerku (Nizozemska),

J. Hoekstra, stanujoč v Oosternijkerku,

W. H. C. M. Holtslag, stanujoč v Lelystadu (Nizozemska),

J. H. A. Huijsmans, stanujoč v Weertu (Nizozemska),

M. Huizinga, stanujoč v Firdgumu (Nizozemska),

G. J. Hulter, stanujoč v Den Veldu (Nizozemska),

P. J. M. Janssen, stanujoč v Wanssumu (Nizozemska),

G. C. de Jongh, stanujoč v Marknessu (Nizozemska),

C. de Keijzer, stanujoč v Noordgouwu (Nizozemska),

P. Kemp, stanujoč v Breukelnu (Nizozemska),

W. Koopmans-Hut, stanujoč v Ezingu (Nizozemska),

H. J. Leemkuil, stanujoč v Winterswijk-Mistu (Nizozemska),

J. A. J. Leijten, stanujoč v Bantu (Nizozemska),

G. J. Loozeman, stanujoč v Callantsoogu (Nizozemska),

A. Lukens Folkers, stanujoč v Vlagtweddu (Nizozemska),

P. L. Marinussen, stanujoč v Grijpskerku (Nizozemska),

G. J. Meijer, stanujoč v Usquertu (Nizozemska),

W. H. J. Mulder, stanujoč v Haarzuilensu (Nizozemska),

Th. Neelen, stanujoč v Nunhemu (Nizozemska),

G. J. Nijboer, stanujoč v Anu (Nizozemska),

A. Nijboer, stanujoč v Anu,

B. Oude Kotte, stanujoč v Fleringenu (Nizozemska),

J. H. M. Roebroek, stanujoč v Schimmertu (Nizozemska),

F. M. C. Rommens, stanujoč v Rijsbergnu (Nizozemska),

J. A. C. M. Soffers, stanujoč v Rijsbergnu,

J. G. Rompelberg, stanujoč v Noorbeeku,

M. J. Scheele, stanujoč v Mensingeweerju (Nizozemska),

J. van Sinderen, stanujoč v Ternaardu (Nizozemska),

J. W. M. Smeets, stanujoč v Papenhovnu (Nizozemska),

W. C. G. M. Stoffelen, stanujoč v Ottersumu (Nizozemska),

J. H. Thomassen, stanujoč v Bemelnu (Nizozemska),

J. H. van Til, stanujoč v Eppenhuiznu (Nizozemska),

K. J. Veenkamp, stanujoč v Thesingu (Nizozemska),

J. T. F. J. op't Veld, stanujoč v Vlodropu (Nizozemska),

J. P. W. Vrencken, stanujoč v Beeku (Nizozemska),

O. Vries, stanujoč v Engwierumu (Nizozemska),

K. Vries, stanujoč v Engwierumu,

M. W. de Weerd, stanujoč v Tollebeeku (Nizozemska),

A. M. Weijenberg-Pleijers, stanujoč v Wittmu (Nizozemska),

H. F. W. M. Wennekers, stanujoč v Creilu,

R. W. Werners, stanujoč v Mepplu (Nizozemska),

C. H. L. Wijnen, stanujoč v Maasbreeju (Nizozemska),

L. G. H. Willems, stanujoč v Ulestratnu (Nizozemska),

J. G. Wilman, stanujoč v Engwierumu,

D. Wilman, stanujoč v Engwierumu,

J. M. P. Wolfs, stanujoč v Gronsveldu (Nizozemska).